

I

— З насш, Нель, — звернувся Стась Тарковський до своєї малої англійської приятельки, — вчора забті¹ заарештували дружину дозорця Смаїна та її трьох дітей. Ту саму Фатіму, котра вже кілька разів приходила до контори наших батьків.

Мала Нель, гарна, мов образочок, звела на Стася свої зелені оченята і запитала трохи здивовано, трохи з острахом:

— Її вкинули до в'язниці?

— Ні, але заборонили виїхати до Судану. А ще приїхав урядовець, який пильнуватиме, щоб вона і кроку не ступила з Порт-Саїда.

— Але чому?

Стась, якому минуло чотирнадцять років, дуже любив свою восьмирічну товаришку. Проте, вважаючи її абсолютною дитиною, відповів із зарозумілим виглядом:

— От коли досягнеш мого віку, то знатимеш усе, що діється. І не лише вздовж каналу від Порт-Саїда до Суєца, а й в усьому Єгипті. Ти що, нічого не чула про Магді²?

— Чула, що він бридкий і нечемний.

---

¹ Забті (араб.) — поліцейський (*Тут і далі — прим. пер.*).

² Магді (Махді) — у визнавців ісламу — “визволитель”, “посланець Божий”, покликаний встановити справедливість на землі. Упродовж віків у мусульманському світі неодноразово з’являлись особистості, які, видаючи себе за очікуваного Магді та досягнувши в такий спосіб популярності, використовували її з політичною метою. Найвідомішим серед них був Мохаммед-Ахмед у Судані, який очолив повстання проти панування Єгипту в 1881 р.

Хлопець зверхньо посміхнувся:

— Чи бридкий — не знаю. Суданці вважають його прекрасним. Але назвати “нечемним” чоловіка, на совісті якого стільки вбивств? Таке може стверджувати лише восьмирічне дівча, у спідничці такій-от, до колін!

— Татко мені так сказав, а татко знає найкраще!

— Сказав, бо ти інакше б не зрозуміла. Зі мною він би так ніколи не говорив. Магді гірший за зграю крокодилів! Розумієш? Подумати тільки — “нечемний”! Так розмовляють із немовлятами.

Але, побачивши насуплене личко дівчинки, хлопець замовк, а потім продовжив:

— Нель! Ти ж знаєш, я не хотів тебе образити. Настає час, і тобі буде чотирнадцять років. Запевняю тебе!

— Ага! — відповіла Нель, заклопотано озирючись. — А якщо до того часу Магді вдереться до Порт-Саїда і мене з’їсть?

— Магді не людоджер. Він людей не їсть, а тільки вбиває. У Порт-Саїді теж не з’явиться. А якби й з’явився і намагався тебе вбити, то спочатку мав би справу зі мною.

Це запевнення, а також свист, з яким Стась втягнув носом повітря і який нічого доброго Магді не обіцяв, значно заспокоїли Нель щодо її власної особи.

— Знаю, — відповіла. — Ти б не дозволив мене скривдити. Але чому Фатіму не випускають із Порт-Саїда?

— Вона двоюрідна сестра Магді по матері. Її чоловік, Смаїн, запевнив єгипетський уряд у Каїрі, що поїде до Судану, де перебуває Магді, і визволить усіх європейців, які потрапили до його рук.

— То Смаїн — хороший?

— Почекай. Наші батьки, які чудово знали Смаїна, зовсім не мали до нього довіри, тому попередили Нубарапашу, що довіряти цій людині не можна. Але уряд погодився послати Смаїна, і ось уже півроку він перебуває у Магді. Полонені, однак, не тільки не повернулись, а з Хартума надійшли звістки, що магдисти поводяться з ними все жорстокіше. Отож Смаїн, отримавши від уряду гроші, зрадив. Він приєднався до Магді й навіть був

призначений еміром¹. Кажуть, що під час тієї жахливої битви, у якій загинув генерал Гігс², Смаїн командував усією артилерією магдистів і що саме він навчив їх користуватися гарматами, чого ці дикуни раніше не вміли. Але тепер він хоче витягти з Єгипту дружину і дітей. Тому коли Фатіма, яка, схоже, наперед знала про все, що зробить її чоловік, спробувала потай виїхати з Порт-Саїда, уряд заарештував її разом із дітьми.

— А чому уряд так зацікавлений у Фатімі та її дітях?

— Уряд скаже Магді: “Віддай полонених, а ми повернемо тобі Фатіму”...

Розмова ненадовго перервалася, бо увагу Стася привернули птахи, що летіли від Ехтум-ом-Фараху³ до озера Манзала⁴. Летіли вони досить низько, і у прозорому повітрі виразно було видно кількох пеліканів із загнутими назад до тулуба шиями, що повільно рухали величезними крилами. Стась відразу почав наслідувати їхній політ: задер голову і пробіг кільканадцять кроків греблею, махаючи розкинутими руками.

— Дивись, і фламінго летять! — раптом скрикнула Нель. Хлопець миттю зупинився, бо, справді, за пеліканами, але трохи нижче, у блакитному небі зависли ніби дві рожево-пурпурові квітки.

— Фламінго, фламінго!

— Вони повертаються під вечір до своїх хатинок на острівцях. Ех, якби я мав рушницю!

— Навіщо ж по них стріляти?

— Жінкам цього не зрозуміти. Мерщій за ними!

Сказавши це, він узяв дівчинку за руку, і вони швидко попрямували до першої за Порт-Саїдом пристані на

---

¹ Емір (араб.) — князь, вождь; титул нащадків Магомета; пізніше — звання командувача військ і начальника округу.

² Вільям Гігс (1830—1883) — англійський генерал, командувач 10-тисячної єгипетської армії, яку розгромив Магді у 1883 р.

³ Ехтум-ом-Фарах — затока Середземного моря біля Порт-Саїда, відокремлена від акваторії довгою косою.

⁴ Манзала — величезне напівсолоне озеро, утворене одним із рукавів Нілу в його гирлі.

каналі. За ними попленталася негритьянка Дінах, колишня няня малої Нель.

Шлях їх пролягав насипом, що відокремлював води озера Манзала від каналу, яким саме у той час рухався керований лоцманом великий англійський пароплав. Наближався вечір. Сонце стояло ще високо, але вже схилялося до озера. Напівсолоні води озера починали золотитись і вигравати відблисками, як пера павича. Уздовж арабського берега простяглася, доки сягало око, жовтувата піщана пустеля — глуха, загрозлива, мертва. Між скляним, ніби завмерлим, небом і безмежністю поморщених пісків не було й сліду живої істоти. У той час, коли на каналі вирувало життя — сновигали човни, висвистували пароплави, а над озером миготіли у променях сонця зграї чайок та диких качок, — там, на арабському березі, була країна смерті. І тільки в міру того, як сонце, знижуючись, усе більше червоніло, піски набували бузкового кольору, такого, яким буває верес восени у польських лісах.

Наближаючись до пристані, діти побачили ще кількох фламінго, вигляд яких тішив око. Нарешті Дінах згадала, що Нель має повертатися додому. В Єгипті після дня, що навіть узимку буває спекотним, настає дуже холодна ніч. А оскільки здоров'я Нель вимагало постійної опіки, батько, пан Раулісон, не дозволяв, аби дівчинка після заходу сонця перебувала поблизу води. Отож вони вирушили до міста, на околиці якого, недалеко від каналу, стояла вілла пана Раулісона, і в ту мить, коли сонце занурилось у море, вже були в будинку. Згодом прибув запрошений на обід інженер Тарковський, батько Стася, і все товариство, разом із французенкою, вчителькою Нель, пані Олів'є, сіло до столу.

Пана Раулісона, одного з директорів компанії Суецького каналу¹, і Владислава Тарковського, старшого

---

¹ Компанія Суецького каналу — торговельно-фінансова спілка, створена для будівництва й експлуатації каналу, який був збудований у 1859—1869 рр.